

Joanna Rybowska

Profesor Anna Maria Komornicka : życie i praca

Collectanea Philologica 2, 5-9

1995

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PROFESOR ANNA MARIA KOMORNICKA ŻYCIE I PRACA

Anna Maria z Wolańskich Komornicka urodziła się 27 września 1920 r. we Lwowie. Pochodzi z rodziny inteligenckiej; ojciec – Władysław Wolański – studiował prawo, filozofię i rolnictwo w Bonn, matka – Julia z domu Pińska – była wychowanką SS. Niepokalanek w Jazłowcu.

Tradycje rodzinne i dobra renoma szkoły w Jazłowcu przyczyniły się zapewne do tego, że A. M. Komornicka również do niej uczęszczała w latach 1930–1938; do dziś jeszcze serdecznie ją wspomina i należy do Zjednoczenia Jazłowieckiego, którego członkinie – były wychowanki – pamiętają Jazłowiec jako miejsce, gdzie wymagano „rzetelnej pracy – i to nie tylko w kwestiach porządkowych, bez porównania w stopniu większym – w dziedzinie wysiłku intelektualnego [...]. Trzy rzeczy nam wpajano: dążenie do prawdy, poczucie obowiązku, poczucie służby” („Głos Koleżeński” 1993, nr 9).

Na wysokim poziomie nauczano w Jazłowcu języków obcych. Właśnie tam A. M. Komornicka pogłębiła swą znajomość języka francuskiego i zdobyła rzetelne podstawy języka łacińskiego. Tam również zrodziło się zafascynowanie antykiem, które zaowocowało pierwszym artykułem Jej autorstwa pt. *Opis willi Pliniusza* opublikowanym w „Filomacie”.

Po ukończeniu szkoły w Jazłowcu A. M. Komornicka chciała studiować filologię klasyczną, jednak pod wpływem autorytetu ojca podejmuje ostatecznie studia z zakresu prawa na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie w roku akademickim 1938/39. Pomyślnie kończy pierwszy rok studiów. Niestety, wojna uniemożliwiła dalszą edukację.

Do września 1939 r. mieszkała wraz z rodziną na zamku w Grzymałowie (posiadłość rodziny Pińskich), zbudowanym w roku 1590 jako jedna z licznych warowni kresowych mających za zadanie obronę kraju przed najazdami Tatarów. Okupacja sowiecka spowodowała przymusowe wysiedlenie rodziny z rodzowego majątku; ojciec został aresztowany, osadzony najpierw w więzieniu tarnopolskim, a następnie przeniesiony do Kijowa, gdzie zmarł. Anna Maria wraz z matką i bratem po ośmiu koszmarnych tygodniach tułaczki dotarła do Lwowa, gdzie mieszkała Jej babka. Posiadany indeks Uniwersytetu Jagiellońskiego jako Jej jedyny dowód tożsamości umożliwił Jej powrót do Krakowa. Tam też w roku 1940 wychodzi za mąż za Juliusza Komornickiego,

w owym czasie magistra praw (później prawnika i inżyniera technologii piwowarstwa). W latach 1942, 1943 oraz 1944 rodzi troje dzieci: Krzysztofa, Stefana i Elżbietę.

W roku 1946/47 Anna Maria Komornicka podejmuje wymarzone studia – filologię klasyczną – na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Nazwiska profesorów – filologów klasycznych, którzy wówczas wykładali, utrwaliły się na stałe w historii tej nauki. Wymieńmy tutaj choćby prof. Tadeusza Sinkę, z którym również po ukończeniu studiów łączył A. M. Komornicką ten rodzaj przyjaźni, jaki istnieje pomiędzy uczniem i jego mistrzem.

Od trzeciego roku studiów A. M. Komornicka dojeżdżała na zajęcia do Krakowa z Zabrza, dokąd Juliusz Komornicki został przeniesiony służbowo. Był to zdecydowanie najgorszy okres w życiu Państwa Komornickich. Mąż studiował i dorabiał wykładami, Anna Maria zaś podjęła ciężką próbę ukończenia w tych warunkach studiów. Wychowywanie dzieci, bardzo skromne środki, jakie można było wygospodarować z budżetu domowego na dojazdy i jedzenie podczas pobytu w Krakowie, nadto podróże odbywane pociągami, które nie mieściły się w żadnej klasie wygód, była to wysoka cena, jaką przyszło jej zapłacić za upragnioną wiedzę. Zwyciężył hart ducha. W 1951 r. kończy filologię klasyczną, pisząc pod kierunkiem prof. Tadeusza Sinki pracę magisterską, zatytułowaną *Quibus de fontibus homines apud Aristophanem comicum vitam cultumque sibi parent*, i otrzymuje dyplom magistra nauk humanistycznych w zakresie filologii klasycznej.

W latach 1953–1960 współpracuje z Zakładem Archeologii Antycznej Instytutu Historii Kultury Materialnej PAN pod kierunkiem prof. Kazimierza Majewskiego, organizatora i pierwszego dyrektora IHKM. W placówce tej bierze czynny udział w organizowanych seminariach doktoranckich. Była to dobra szkoła przygotowująca swoich słuchaczy do kariery naukowej. Głębokie i pouczające dyskusje, które stymulował prof. Majewski, nauczyły seminarzystów trudnej sztuki argumentacji i rzeczowej merytorycznej krytyki prezentowanych tam prac.

Przeprowadzka z Zabrza do Warszawy w 1955 r. umożliwia A. M. Komornickiej szerszy dostęp do literatury fachowej, a także intensyfikuje prace nad przygotowaniem rozprawy doktorskiej.

W 1956 r. uczestniczy w polsko-niemieckiej konferencji badaczy kultury antycznej w Dreźnie, na której wygłasza referat pt. *Aristophanes als Quelle für die Geschichte der materiellen Kultur seiner Zeit*.

W 1958 r. przebywa na dwumiesięcznym stypendium Humboldt-Universität w Berlinie Wschodnim, biorąc udział w posiedzeniach Institut für Altertumskunde. Na jednym z nich wygłasza odczyt *Wert und Glaubwürdigkeit des Quellenmaterial der Altattischen Komödie*. Uczestniczy także w naukowych posiedzeniach Institut für Griechisch-Römische Altertumskunde przy Niemiec-

kiej Akademii Nauk, gdzie wygłasza referat *Die Inspirationsquellen der Aristophanischen Dichtkunst*.

W 1959 r. uczestniczy w Kongresie Studiów Klasycznych w Londynie oraz w III Międzynarodowej Sesji Patrystyki w Oxfordzie, gdzie przez dwa miesiące zbiera materiały do pracy doktorskiej.

Następnie studiuje parę tygodni w Amsterdamie dzięki zaproszeniu prof. J. Niermeyera. W roku 1961 jest uczestniczką seminarium poświęconego *Dyskolosowi Menandra* w Jenie.

W latach 1960–1967 współpracuje z Instytutem Archeologii Śródziemnomorskiej PAN (kierowanym przez prof. Michałowskiego) przy wydawnictwie *Palmyra i Faras*.

Zebrane przez te wszystkie lata materiały wykorzystuje w swej pracy doktorskiej, przygotowanej na Uniwersytecie Warszawskim pod kierunkiem prof. Kazimierza Kumanieckiego. Po przedstawieniu pracy zatytułowanej *Metafora, personifikacja i porównanie w twórczości Arystofanesa* (której recenzentami byli prof. W. Madyda i prof. L. Winniczuk) uzyskuje w kwietniu 1963 r. dyplom doktora nauk humanistycznych z wynikiem bardzo dobrym.

W latach 1963/64–1968/69 obok współpracy z Zakładem Archeologii Śródziemnomorskiej PAN podejmuje się prowadzenia wykładów monograficznych z literatury greckiej dla studentów czwartego i piątego roku filologii klasycznej w Lublinie. Wykłady obejmowały zagadnienia związane ze starą i średnią komedią grecką, komedią rzymską i twórczością Pindara. W roku tym rozpoczyna zatem pracę naukowo-dydaktyczną.

W ciągu roku akademickiego A. M. Komornicka dzieli swój czas pomiędzy prace związane z Zakładem Archeologii, wykłady w Lublinie, prowadzenie domu, pisanie artykułów, wygłaszanie referatów i zbieranie materiałów do habilitacji. Tej ostatniej czynności mogła się poświęcić całkowicie jedynie w czasie wakacji. Umożliwiły jej to w szczególności zaproszenia Fundacji Hardt pod Genewą oraz trzykrotny pobyt w Istituto di Filologia Classica w Urbino, ośrodku, który specjalizuje się w archaicznej liryce greckiej. Pobyty w Urbino owocują licznymi publikacjami, nie tylko w postaci artykułów i recenzji, ale również monografii i książek. Oprócz tych prac studia we Włoszech przyczyniły się także do zacieśnienia współpracy naukowej z pracownikami włoskiej uczelni.

W roku 1969, gdy troje dzieci nie wymagało już opieki, A. M. Komornicka podejmuje pracę na pełnym etacie w Katedrze Filologii Klasycznej Uniwersytetu Łódzkiego jako starszy wykładowca (1969–1977). W 1977 r. Rada Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego nadaje jej na podstawie rozprawy habilitacyjnej pt. *Studia nad Pindarem i archaiczną liryką grecką (w kręgu pojęć Prawdy i Fałszu)* stopień naukowy doktora habilitowanego. W roku 1978 otrzymuje stanowisko docenta. W tym samym roku Sekcja Greki Uniwersytetu w Nantes zwraca się do Uniwersytetu Łódzkiego

z prośbą o wyrażenie zgody na prowadzenie przez A. M. Komornicką seminarium-konwersatorium o komedii greckiej. Zadanie zostaje podjęte i wypełnione, jak zwykle, z pasją i zaangażowaniem. Rezultatem zajęć prowadzonych w Nantes jest zaproszenie przez placówkę naukową „La Maison de l'Orient” na dwumiesięczne stypendium do Uniwersytetu Lyon II w 1982 r.

W 1987 r. A. M. Komornicka otrzymuje w Belwederze nominację profesorską. W roku 1991/92 przechodzi na emeryturę, ale do roku 1993 nadal prowadzi seminarium greckie ze studentami czwartego i piątego roku filologii klasycznej oraz wykład z literatury starożytnej dla studentów pierwszego roku filologii polskiej.

A. M. Komornicka ma w swoim dorobku ponad 170 publikacji naukowych, popularnonaukowych, przekładów oraz tekstów literackich (w tym 16 książek).

Głównymi kierunkami zainteresowań badawczych A. M. Komornickiej są: dramat grecki V w. p.n.e., archaiczna poezja grecka (w szczególności liryka chóralna – Pindar, Simonides); bada genezę i ewolucję – w wymienionych ramach czasowych – pojęć i terminów takich, jak „komizm”, „prawda”, „fałsz”, „nadzieja”.

Prace A. M. Komornickiej z dziedziny komedii greckiej i poezji archaicznej są znane i cenione w kołach filologów, często cytowane i recenzowane w czasopismach francuskich, włoskich, amerykańskich, angielskich i polskich. Rozprawa doktorska, opublikowana w języku francuskim, doczekała się siedmiu recenzji, praca habilitacyjna – czterech bardzo pochlebnych (E. Degani, W. Lengauer, M. Pąckińska, J. Danielewicz).

Swoją pracę dydaktyczno-pedagogiczną A. M. Komornicka zawsze traktowała niezmiernie poważnie, dbając o wysoki poziom prowadzonych zajęć, opartych na obszernej literaturze przedmiotu i wykładanych pięknym językiem polskim.

Od ukończenia studiów A. M. Komornicka prowadzi żywą działalność popularyzującą kulturę antyczną w najszerszym rozumieniu, przybliżając świat Greków i Rzymian dorosłym i dzieciom. Ma w swoim dorobku ponad 25 słuchowisk radiowych z dziedziny mitów, literatury, wychowania. Prowadziła jako autor i lektor *Rozmyślenia o antyku* w Polskim Radiu. Opublikowała cztery książki dla dzieci na temat mitologii starożytnej. Napisała dla stołecznej Estrady Poetyckiej sztukę *Wasi starożytni koledzy (vel Pod szafirowym niebem Hellady)*, którą zrealizowano i wystawiono w wielu szkołach Warszawy w 1967 r.

Pasja naukowa A. M. Komornickiej wiąże się nierozzerwalnie z gorącym pragnieniem, by to, co pisze, mogło być odbierane i rozumiane jako atrakcyjne i interesujące przez wszystkich czytelników i słuchaczy, którzy zechcą poznać bliżej kulturę antyczną.

Pani Profesor należy do Polskiego Towarzystwa Filologicznego (obecnie jest członkiem Zarządu Głównego), Towarzystwa Polsko-Szwajcarskiego (w którym w latach 1977–1981 pełniła funkcję sekretarza), Łódzkiego

Towarzystwa Naukowego. Jest wiceprezesem Komitetu Nauk o Kulturze Antycznej PAN. Jak już wspominaliśmy, należy również do Zjednoczenia Jazłowieckiego.

Za swoją działalność naukową, popularyzatorską i dydaktyczną otrzymała szereg nagród, m. in. w 1981 r. indywidualną nagrodę trzeciego stopnia Rektora UŁ za osiągnięcia w badaniach naukowych, w 1984 – indywidualną nagrodę drugiego stopnia Rektora UŁ za osiągnięcia dydaktyczne, wychowawcze, organizacyjne; w 1989 r. została odznaczona Krzyżem Kawalerskim Odrodzenia Polski.

Stale współpracuje z następującymi czasopismami: „Eos” (członek komitetu redakcyjnego), „Meander” (redaktor naczelny), „Filomata” (członek komitetu redakcyjnego), „Euphrosyne”, „Quaderni Urbinat di Cultura Classica”.

Joanna RYBOWSKA